

Конкурс «Учитель року» як інструмент саморозвитку та вдосконалення майстерності педагога

Т. Мастеркова,

викладачка кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін,
методистка лабораторії освітнього адміністрування,
комунальний заклад «Житомирський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради

Оновлення освіти, що відбувається на сучасному етапі, є вирішальною умовою формування в суспільстві системи соціально значимих цінностей та громадських установок. Сучасні підходи до освіти виходять із гуманістичної парадигми в організації освітнього процесу: забезпечення можливості вибору, самовизначення кожного його учасника, побудова суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин педагога та дитини.

Очевидно, що таку освіту може здійснювати вчитель, орієнтований на гуманістичні цінності, здатний готувати кожного до вміння жити у цивільному демократичному суспільстві, самостійно приймати рішення у запропонованій ситуації вибору, виявляти відповідальність за долю країни.

Вирішення поставлених завдань можливе за наявності педагогів, які мають належну професійну кваліфікацію та компетентність, тобто здатність до виконання професійно-педагогічних функцій відповідно до прийнятих у сьогоdnішньому соціумі норм і стандартів. Цим пояснюються зміни як у вимогах до професійної компетентності педагога, так і у проведенні заходів, які сприяли б його професійному вдосконаленню.

Зростає значимість різних форм педагогічного професійного спілкування педагогів як засобів стимулювання мотивації підвищення кваліфікації, задоволення особистісно значимих потреб у вдосконаленні окремих компетентностей та трансформування їх у практичну діяльність.

Серед таких форм, які здобули визнання в педагогічній громаді, важлива роль належить конкурсам професійної майстерності, участь у яких активізує рефлексію вчителя, що сприяє усвідомленню ним труднощів та проблем власної педагогічної діяльності, виступає каталізатором пошуку засобів подолання.

Вченими обґрунтовано теоретичну та практичну доцільність розвитку конкурсів професійної майстерності як засобу вдосконалення професійної компетентності його учасників. І вона полягає у відкритості, масовості професійного спілкування творчо працюючих учителів, у діяльнісному поданні педагогічного досвіду в ситуації змагання, у поширенні педагогічних ідей та досягнень, у розширенні простору педагогічної співпраці.

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затверджений наказом МОН України від 29.08.2024 року № 1225, визначає та

конкретно окреслює професійні компетентності педагога. Зокрема, трудовою функцією «Д», яка називається «Безперервний професійний розвиток», передбачено вміння педагога узагальнювати власний досвід і представляти його у різних формах; поширювати власний педагогічний досвід шляхом участі у методичних заходах різних рівнів, презентувати методичні доробки з метою корегування власної професійної діяльності з урахуванням пропозицій і зауважень колег, здобутків педагогічної науки і практики. Ці навички педагоги демонструють в ході конкурсних змагань, представляючи свої наробки, бачення шляхів розв'язання педагогічних проблем.

Саме тому конкурси педагогічної майстерності є прекрасним майданчиком для реалізації вимог стандарту, демонстрації своїх методичних знахідок.

Для участі у всеукраїнському конкурсі «Учитель року – 2025» зареєструвалися 86 учителів області:

- 16 – у номінації «Зарубіжна література»;
- 24 – у номінації «Хімія»;
- 16 – у номінації «Технології/Трудове навчання»;
- 30 – у номінації «Історія».

У період листопада – грудня 2024 року та січня – лютого 2025 року відбулись змагальні заходи першого туру всеукраїнського Конкурсу.

Особливістю I (обласного) етапу Конкурсу, який проходить у Житомирській області вже четвертий рік в онлайн- та офлайн-форматах, є забезпечення проведення змагальних заходів у комплексі з відповідними напрямками визначення складових системи формування професійної компетентності педагогів, де крім демонстрації вчительської компетентності, специфіки побудови урочної та позаурочної роботи з учнями членами журі оцінюється якість взаємодії вчителя та учнів, відповідність навчально-методичного забезпечення уроку, яке обирає конкурсант, умовам сучасної освіти.

Порядком проведення конкурсу «Учитель року – 2025» були підібрані види змагань, які сприяли підвищенню інтересу конкурсантів до педагогічної професії, бажанню оволодіти сучасними формами педагогічної діяльності на більш високому рівні, розвитку комунікабельності і адаптації педагогів у запропонованих умовах.

Практика проведення фахових змагань показала, що педагоги, які володіють креативними здібностями, вміють заявити про себе ще під час заповнення інформаційної картки учасника, формулюючи власну педагогічну ідею.

Особистісний підхід кожного конкурсанта до визначення власної педагогічної ідеї, аргументованість обраних форм і методів з урахуванням вікових особливостей учнів під час проведення таких конкурсних змагань, як «Методичний практикум», «Методичний експромт», «Майстерка», вимагали від учасників справжньої професійної мобільності, здатності до рефлексії, творчості.

У кожній номінації Конкурсу спостерігалась демонстрація рівня інформаційної культури педагога, яка включає знання інформаційних процесів, моделей і технологій, використання вмінь і навичок застосування засобів та методів обробки інформації в різних видах педагогічної діяльності, вміння структурувати інформацію, формувати простий або складний план, використовувати сучасні інформаційні технології в освітній діяльності, показувати загальне бачення навколишнього світу як відкритої інформаційної системи.

Перший (обласний) тур конкурсу проходив у два етапи: відбірковий та фінальний.

Журі першого (обласного) туру конкурсу було визначено формат проведення випробувань, розроблено критерії оцінювання змагань та встановлено максимальну кількість балів за кожен критерій.

Відбірковий етап першого туру Конкурсу відбувся у дистанційному форматі. Для організаційно-методичного забезпечення проведення таких змагань оргкомітетом було запроваджено електронну реєстрацію конкурсантів по номінаціях, розроблений порядок здійснення пробних підключень учасників до відеоконференцій щодо організації та формату проведення Конкурсу.

З метою дотримання академічної доброчесності під час проведення випробувань відбіркового етапу в дистанційній формі проводилось відеоспостереження за процесом підготовки конкурсантів до випробувань, виконання ними письмових/тестових завдань.

За результатами відбіркового етапу першого туру Конкурсу, відповідно до рішення оргкомітету, були визначені 12 кращих конкурсантів у кожній номінації для участі у фінальному етапі.

Після завершення двох конкурсних заходів фінального етапу першого туру було відібрано по 5 кращих конкурсантів для участі в конкурсному змаганні «Урок».

Саме «Урок», визначений журі як пріоритетний вид змагань, вимагав від конкурсантів не лише демонстрації предметно-методичної компетентності, а також вміння організовувати з учнями експериментальну діяльність, створення ситуації успіху.

Фахові педагогічні змагання, конкурси фахової майстерності, у порівнянні з іншими видами методичного супроводу зростання професійної компетентності педагога, найбільш ефективно сприяють формуванню власного досвіду вчителя, розвитку творчого потенціалу, зумовлюють майбутнє кваліфікаційне зростання фахівця, окреслюють перспективи професійної кар'єри.

Талант, творча обдарованість конкретної особистості стають сьогодні запорукою інтенсивного економічного розвитку країни і фактором національного престижу.

Пропонуємо вашій увазі авторські матеріали переможців I туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року».